

***Ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności
i efektywności realizacji Strategii Rozwoju Gminy
Rzeczniów na lata 2023–2030 – ewaluacja ex-ante***

INICJATYWA LOKALNA.PL
SP. Z O.O.

Maj 2023

Spis treści

Wstęp	3
1. Partycypacyjny charakter dokumentu.....	5
1.1. Nabór fiszek projektowych.....	6
1.2. Konsultacje społeczne Strategii	7
1.3. Opiniowanie przez Zarząd Województwa.....	9
2. Ocena poprawności, kompletności, adekwatności i trafności projektu Strategii.....	10
3. Weryfikacja założeń Strategii wobec zapisów dokumentów wyższego rzędu.....	16
Podsumowanie.....	18
Spis tabel.....	19

Wstęp

Ewaluacja jest procesem mającym za zadanie ocenę jakości oraz wartości przebiegu i efektów wdrażania danej polityki czy interwencji publicznej. Choć nie jest to badanie naukowe, monitoring czy audyt, to dzieli z tymi narzędziami wiele wspólnych cech. Ewaluacja może być przeprowadzona na każdym etapie projektu, dokumentu czy programu – w tym przypadku *Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030* (dalej: Strategia). Ewaluacja *ex-ante* przeprowadzana jest przed działaniem, w tym przypadku przed przyjęciem i wdrożeniem Strategii. Ma ona ocenić trafność zamierzonych zadań i projektów zgodnie z głównymi założeniami/celami dokumentu. Ewaluacja *mid-term*, często nazywana też ewaluacją *on-going*, to badanie prowadzone podczas wdrażania Strategii – ocenia osiągnięte etapy, produkty i rezultaty. Daje możliwość modyfikacji działania, tak aby lepiej spełniało zamierzone cele. Natomiast ewaluacja *ex-post* jest to najpopularniejsze tego typu badanie. Przeprowadzana po zakończeniu wdrażania Strategii, ma na celu zbadanie długotrwałych rezultatów, a także ocenia realizację poszczególnych etapów oraz stopień realizacji zakładanych celów.

Każda z wyżej wskazanych ewaluacji ma określone zastosowanie i metodologię. Niniejszy raport dotyczy przeprowadzonej ewaluacji *ex-ante*, tj. uprzedniej ewaluacji trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji dla projektu *Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030*. Proces ewaluacji rozpoczął się wraz z konsultacjami społecznymi projektu Strategii – niniejszy raport pokazuje procedurę oraz zmiany, jakie zachodziły w dokumencie Strategii w trakcie jego konsultowania, opiniowania i w wyniku ewaluacji.

Wiele elementów Strategii stanowi przedmiot ewaluacji *ex-ante*. Badanie to m.in. weryfikuje poprawność, kompletność, adekwatność, trafność i aktualność wniosków wynikających z diagnozy i tłumaczy przyczyny potencjalnych zmian. Ewaluacja ta ocenia również poprawność określonych działań i ich realność w kontekście dostępnych zasobów. Istotnym elementem ewaluacji jest również weryfikacja założeń wobec zapisów dokumentów wyższego rzędu.

Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r. poz. 225 z późn. zm.) wprowadziła obowiązek przeprowadzenia ewaluacji uprzedniej, nie wspominając o ewaluacji śródkresowej ani końcowej. Ewaluacja wydaje się jednak być bardzo ważnym procesem nie tylko przed, ale też w trakcie i po realizacji dokumentu.

W Strategii przyjęto więc następujący schemat ewaluacyjny:

- Ewaluacja *ex-ante* – Raport (przed realizacją Strategii),
- Ewaluacja *on-going* (na bieżąco, w trakcie wdrażania Strategii),
- Ewaluacja *mid-term* (w połowie okresu realizacji Strategii),
- Ewaluacja *ex-post* (na zakończenie realizacji Strategii).

W przypadku ewaluacji *ex-ante*, wyróżnia się cztery podstawowe kryteria¹:

- trafności celów strategicznych i planowanych działań względem zidentyfikowanych problemów lub wyzwań;
- przewidywanej skuteczności działań na rzecz realizacji celów oraz metod ich wdrażania i zabezpieczenia odpowiednich zasobów;
- przewidywanej efektywności sumy zasobów przeznaczonych na realizację działań;
- spójności wewnętrznej między jej celami a priorytetami i działaniami oraz zewnętrznej, między założeniami strategii a założeniami dokumentów wyższego rzędu lub równorzędnymi.

Ewaluacja *ex-ante* Strategii Rozwoju Gminy Rzeczników na lata 2023–2030 wykonana została w sposób partycypacyjny, jednocześnie jest efektem pracy wewnętrznej w Urzędzie Gminy Rzeczników oraz podmiotu zewnętrznego – Wykonawcy dokumentu Strategii. Przyjmuje się, że jeżeli projekt Strategii powstawał w sposób partycypacyjny, to nie jest konieczne prowadzenie ewaluacji jako całkowicie osobnego działania, dublującego wcześniejsze. Raport z ewaluacji *ex-ante* może pokazywać procedurę oraz zmiany, jakie zaszyły w dokumencie Strategii w wyniku przeprowadzenia ewaluacji.

---

¹ *Strategia Rozwoju Gminy – Poradnik Praktyczny*, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego i Administracji na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej.

1. Partycypacyjny charakter dokumentu

Opracowanie *Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030* obejmowało szereg działań partycypacyjnych:

1. Badanie ankietowe w dniach 22.11–08.12.2022 r. przeprowadzone wśród mieszkańców gminy, na potrzeby procesu diagnostycznego, w celu opracowania *Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030*. Ankieta była dostępna w wersji on-line oraz w wersji papierowej. Udział w badaniu wzięło 62 osoby.
2. Badanie ankietowe, w dniach 21.12.2022–27.01.2023 r., przeprowadzone w celu poznania opinii ankietowanych na temat możliwych kierunków rozwoju gminy. Ankieta była dostępna w wersji on-line oraz w wersji papierowej. Udział w badaniu wzięły 132 osoby.
3. Nabór tzw. fiszek projektowych (propozycji projektów do realizacji w ramach Strategii), który odbył się w terminie 31.01–15.02.2023 r .
4. Konsultacje społeczne projektu *Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030*, przeprowadzone w dniach 06.04–11.05.2023 r
5. Spotkanie otwarte umożliwiające omówienie założeń Strategii, a także przedstawienie uwag, opinii i propozycji zmian dokumentu, które odbyło się w dniu 09.05.2023 r. Udział w spotkaniu wzięło 18 osób.
6. Wiele rozmów telefonicznych i osobistych (spotkania „robocze”) oraz korespondencji e-mailowej między autorami Strategii i współtworzącymi ją pracownikami Urzędu Gminy Rzecznów.

Na każdym etapie tworzenia dokumentu, wszystkie zainteresowane osoby miały zapewnioną możliwość wyrażenia swojej opinii, udziału w dyskusjach, złożenia uwag do projektów dokumentów, dlatego też należy stwierdzić, że Strategia powstała w sposób partycypacyjny.

1.1. Nabór fiszek projektowych

Nabór fiszek projektowych został przeprowadzony w terminie 31.01–15.02.2023 r. Wypełnioną fiszkę projektową zainteresowani mogli złożyć do dnia 15 lutego 2023 r. w następujących formach:

- a) drogą elektroniczną na adres e-mail: urząd@rzczeniow.pl wpisując w tytule „Fiszka projektowa – strategia rozwoju gminy”.
- b) drogą korespondencyjną na adres: Urząd Gminy Rzecznów, Rzecznów 1, 27-353 Rzecznów z dopiskiem: „Fiszka projektowa – strategia rozwoju gminy”.
- c) bezpośrednio do budynku Urzędu Gminy Rzecznów w godzinach pracy Urzędu.

Podczas naboru, do Urzędu Gminy Rzecznów wpłynęły 4 wypełnione fiszki projektowe. W tabeli 1 przedstawiono zestawienie propozycji projektów wraz ze sposobem ich uwzględnienia w projekcie Strategii lub informacją o odrzuceniu.

Tabela 1 Zestawienie fiszek projektowych ze sposobem uwzględnienia w projekcie Strategii

Lp.	Skrócony opis propozycji projektu	Odniesienie
1.	„Nasze Rzeczniewskie Wesele” Impreza kulturowo-rozrywkowa mająca na celu kultywowanie tradycji regionu. Grupą docelową są mieszkańcy obszaru LGD „Krzemienny Krąg” oraz gmin sąsiadujących z LGD oraz Gminą Rzecznów. Program wydarzenia obejmuje tradycyjne elementy dawnych wiejskich wesel: błogosławieństwo Pary Młodej, przemarsz orszaku weselnego, „bitwę” na przyśpiewki, oczepiny, zabawę weselną.	
2.	Rzeczniewski Rajd Rowerowy „Ty i Ja Rowery Dwa” Grupą docelową jest młodzież szkolna oraz dorośli mieszkańcy gminy. W rajdzie często udział brali rowerzyści z Radomia i okolic, a także z sąsiednich gmin. Celem rajdu jest propagowanie zdrowego stylu życia, rozrywka, integracja oraz aktywny wypoczynek. Podczas rajdu organizowane są konkursy i zabawy.	Uwzględniono jako element projektu strategicznego nr 1 „Wzmocnienie rozwoju miejscowości Rzecznów – gminnego ośrodka wzrostu” nr 4 „Rozwój i integracja kapitału społecznego, w tym zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych”.
3.	„Festiwal w Dechę! Zabujaj się w Rzeczniewie” Lekka, wakacyjna formuła imprezy. Grupą docelową są mieszkańcy gminy, gmin sąsiednich oraz całego obszaru LGD „Krzemienny Krąg”. Celem Festiwalu jest integracja wszystkich gości w każdej grupie wiekowej, prezentacja potraw przygotowanych przez organizacje pozarządowe, wystawa lokalnych twórców i rękodzielników.	
4.	Festiwal Smaków Wydarzenie, które bardzo mocno nawiązuje do tradycji naszego regionu – kulinarnie i rozrywkowo, ponieważ w namiotach KGW można znaleźć wiele regionalnych potraw, natomiast na scenie występują zespoły folkowe. W godzinach wieczornych odbywają się koncerty gwiazd polskiej sceny muzycznej.	

Źródło: Opracowanie własne

1.2. Konsultacje społeczne Strategii

W dniach 06.04–11.05.2023 r. odbyły się konsultacje społeczne projektu *Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030*. Konsultacje miały na celu zapoznanie grupy docelowej z projektem dokumentu *Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030* oraz zebranie uwag, opinii i propozycji dotyczących zapisów dokumentu.

Projekt *Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030* podlegał obowiązkowo konsultacjom:

1. z mieszkańcami gminy;
2. z lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, w szczególności z działającymi na terenie gminy, w tym organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami;
3. z sąsiednimi gminami i ich związkami;
4. z Dyrektorem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Do podmiotów wskazanych w pkt. 3–4 wysłane zostały pisma informujące o konsultacjach.

W trakcie konsultacji społecznych w wyznaczonym terminie wpłynęły: 1 formularz uwag oraz 1 pismo z uwagami Dyrektora RZGW w Warszawie. Wszystkie uwagi zostały uwzględnione w całości lub częściowo. Szczegółowe zestawienie uwag wraz z informacją o wynikach konsultacji i z uzasadnieniem uwzględnienia lub braku uwzględnienia poszczególnych uwag zgłoszonych w trakcie konsultacji, zawiera poniższa tabela.

Tabela 2 Rejestr zgłoszonych uwag do projektu Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030

Lp.	Zgłaszający	Część dokumentu do którego odnosi się uwaga	Obecny zapis	Propozycja zmiany wraz z uzasadnieniem	Stanowisko wraz z uzasadnieniem
1.	Mieszkaniec	Opis działań 3.1.2	–	Dodać 3.1.2.5 zbiornikami małej retencji wodnej Uzasadnienie: Poprawa zaopatrzenia w wodę terenu gminy.	Uwaga nie została uwzględniona, ponieważ wnioskowany zapis znajduje się w Kierunku działań 3.1.1. Ograniczenie niskiej emisji i adaptacja do zmian klimatu, działanie 3.1.1.5. Wspieranie rozwoju małej retencji i bioretencji
2.	Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie	Wykaz powiązań celów Strategii z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego rzędu oraz uwagi ogólne Uwagi ogólne Uwagi ogólne	Zgodnie z pismem stanowiącym załącznik do niniejszego raportu	Zgodnie z pismem stanowiącym załącznik do niniejszego dokumentu..	Wszystkie uwagi uwzględniono

Źródło: Opracowanie własne

1.3. Opiniowanie przez Zarząd Województwa

Na podstawie art. 10f ust. 2–3 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn. zm.) pismem z dnia 13 kwietnia 2023 roku Wójt Gminy Rzeczników zawnioskował o zaopiniowanie projektu *Strategii Rozwoju Gminy Rzeczników na lata 2023–2030*. Opinia miała dotyczyć sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, określonych w strategii rozwoju województwa. Wydanie opinii powinno nastąpić w ciągu 30 dni od dnia doręczenia pisma wraz z projektem dokumentu.

W dniu 8 maja 2023 r. Zarząd Województwa Mazowieckiego w Warszawie, pismem nr OTR-UO-401.18.2023.BD, pozytywnie zaopiniował projekt Strategii.

2. Ocena poprawności, kompletności, adekwatności i trafności projektu Strategii

Dla oceny poprawności, kompletności, adekwatności i trafności projektu Strategii zadano następujące pytania badawcze:

1) Czy sporządzono Diagnozę zgodnie z art. 10a Ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 z późn. zm.)?

Tak, *Diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Rzeczników* sporządzono zgodnie z art. 10a ww. ustawy.

2) Czy Diagnoza jest kompletna i spójna wewnętrznie?

Diagnoza została opracowana we współpracy Urzędu Gminy Rzeczników (spojrzenie od wewnątrz) z Wykonawcą zewnętrznym (spojrzenie od zewnątrz). Diagnoza jest spójna wewnętrznie, jej struktura została w sposób logiczny i czytelny podzielona na rozdziały i podrozdziały. Różne zagadnienia z poszczególnych sfer zostały przeanalizowane w odrębnych rozdziałach. Analizie poddano następujące obszary:

- Uwarunkowania wynikające z położenia geograficznego – dostępność komunikacyjna i mobilność;
- Ludność, zachodzące procesy demograficzne i rozwój w wymiarze społecznym;
- Gospodarka i rynek pracy;
- Środowisko naturalne i infrastruktura;
- Kultura i dziedzictwo;
- Sport, rekreacja i turystyka;
- Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne;
- Bezpieczeństwo;
- Polityka społeczna;
- Edukacja i wychowanie;
- Kapitał społeczny;
- Finanse samorządowe.

Swoim zakresem Diagnoza obejmuje stan aktualny (dane ilościowe za 2021 r.) oraz stan poprzedzający stan aktualny (dane dla poszczególnych lat z okresu 2016–2020). Sytuacja bieżąca i zachodzące procesy mają odzwierciedlenie w analizie SWOT (tabela 2), która pozwala stwierdzić, jakie w gminie są problemy i bariery rozwojowe, a jakie są jej potencjały i szanse

do rozwoju. Dokument spełnia swoją funkcję, ponieważ umożliwia podjęcie decyzji strategicznych, takich jak określenie wizji rozwoju Gminy Rzecznów, określenie celów strategicznych rozwoju oraz ukierunkowanie działań i wskaźników osiągnięcia celów.

Tabela 3 Analiza SWOT Gminy Rzecznów

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Potencjał do rozwoju turystyki rowerowej, a także szlaki rowerowe wraz z infrastrukturą (wiaty). 2. Czyste środowisko naturalne oraz tereny źródłiskowe rzeki Krępianki. 3. Prężnie działające stowarzyszenia. 4. Prężnia działająca Gminna i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Rzecznowie. 5. Aktywni twórcy ludowi, kultywowanie tradycji, wykorzystywanie historii i legend. 6. Dobre warunki do rozwijania rolnictwa ekologicznego i agroturystyki. 7. Wysokiej klasy grunty orne. 8. Płaski i malowniczy krajobraz. 9. Nowoczesna mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków w Rzecznowie. 10. Funkcjonujący Środowiskowy Dom Samopomocy w Podkońcach. 11. Niski wskaźnik ilości gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców. 12. Dodatni wskaźnik rozwoju w wymiarze społecznym według MRL. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niekorzystana sytuacja demograficzna, wynikająca z malejącej liczby ludności, niekorzystnej struktury wieku, a także ujemnego przyrostu naturalnego. 2. Słaba przedsiębiorczość mieszkańców – mała liczba istniejących i niewystarczająca liczba nowo powstających podmiotów gospodarczych. 3. Niska ilość pozwoleń wydanych na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym. 4. Ujemny wskaźnik rozwoju w wymiarze gospodarczym i środowiskowym według MRL. 5. „Białe plamy” – braki w dostępności do szerokopasmowego Internetu. 6. Niezagospodarowane tereny przy rzece Krępiance. 7. Brak obszarów chronionych i pomników przyrody. 8. Niewielka powierzchnia terenów inwestycyjnych. 9. Brak pokrycia gminy planami zagospodarowania przestrzennego. 10. Utrudniony dostęp do opieki nad dziećmi do lat 3 (brak żłobka w gminie i najbliższych okolicach). 11. Wysoki poziom bezrobocia. 12. Niski udział % powierzchni gruntów leśnych w powierzchni ogółem. 13. Braki i potrzeby modernizacyjne w zakresie infrastruktury sieci wodno-kanalizacyjnych. 14. Potrzeby w zakresie rozbudowy sieci gazowej. 15. Położenie w dalekiej odległości od większych miast i na peryferiach województwa. 16. Niska dostępność komunikacyjna. 17. Niewystarczająco atrakcyjna oferta pracy na lokalnym rynku.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost świadomości ekologicznej i potrzeby wykorzystywania odnawialnych źródeł energii. 2. Przynależność Gminy Rzecznów do Lokalnej Grupy Działania „Krzemienny Krąg”. 3. Cyfryzacja życia codziennego. 4. Członkostwo Polski w Unii Europejskiej. 5. Wzrost mobilności społeczeństwa. 6. Moda na zdrowy styl życia. 7. Wzrost możliwości i popularności pracy zdalnej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Konsekwencje społeczne i gospodarcze związane z pandemią COVID-19 i sytuacją geopolityczną. 2. Wzrost kosztów życia codziennego mieszkańców. 3. Zmiany klimatu. 4. Wykluczenie cyfrowe. 5. Zanieczyszczanie środowiska poprzez niską emisję. 6. Emigracja mieszkańców Polski. 7. Odpływ wykwalifikowanej siły roboczej oraz odpływ ludzi młodych poza granice kraju. 8. Malejąca opłacalność produkcji rolnej. 9. Ryzyko wystąpienia zjawiska powodzi – położenie na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią.

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030, str. 25

3) Czy w projekcie Strategii została określona wizja? Czy cele strategiczne i szczegółowe odpowiadają na zdiagnozowane bariery rozwojowe i potrzeby oraz są odpowiedzią na mocne strony i potencjały gminy? Czy cele strategiczne i szczegółowe przyczyniają się do osiągnięcia wizji?

Tak, w projekcie Strategii określona została wizja, czyli stan docelowy rozwoju gminy osiągnięty do 2030 roku. Wizja powstała w procesie dialogu, z udziałem mieszkańców i ich przedstawicieli, podczas różnego rodzaju spotkań. W projekcie Strategii poddanym konsultacjom społecznym w dniach 06.04–11.05.2023 r. nie wpłynęły żadne uwagi do zaproponowanej wizji. Wizja wyraża aspiracje i ambicje mieszkańców oraz władz lokalnych, a jednocześnie jest możliwa do zrealizowania. W projekcie Strategii określono również 3 cele strategiczne, 6 celów operacyjnych (po dwa dla każdego celu strategicznego), 12 kierunków działań oraz działania określone dla poszczególnych kierunków i celów. Wizja, która brzmi: *Współtworzona przez przedsiębiorczych mieszkańców Gmina Rzecznów miejscem wysokiej jakości życia* jest sformułowanym w sposób najbardziej zwięzły opisem stanu gminy w perspektywie najbliższych kilku lat (obraz gminy w 2030 roku). Misja, która brzmi: *Wspieranie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców, a także stwarzanie możliwości rozwoju osobistego oraz zwiększanie dostępności do usług poprzez wykorzystanie lokalnych zasobów, nowych technologii i pobudzanie kapitału ludzkiego* jest elementem, który wskazuje drogę rozwoju i motywuje do działania, jednocześnie integruje różne aspekty rozwoju gminy wokół jednej wspólnej dla mieszkańców idei. Wyznaczone cele mają wymiar społeczny, gospodarczy oraz przestrzenno-środowiskowy. W procesie opracowania Strategii wyzwania rozwojowe zostały opisane poprzez konkretne cele strategiczne, dzięki czemu uzyskano spójność i komplementarność między elementami diagnozy a planowanymi działaniami.

Silna gospodarka i efektywna współpraca to pierwszy cel strategiczny, na który składają się dwa cele operacyjne: *1.1. Aktywizacja gospodarcza gminy* i *1.2. Stworzenie nowoczesnych warunków do rozwoju*. Cele te odnoszą się do budowy konkurencyjnej gospodarki lokalnej, wykorzystującej uwarunkowania i tradycje oraz przedsiębiorczość mieszkańców. W świetle zmieniających się trendów gospodarczych oraz rosnącej konkurencyjności ważne jest wzmocnienie odporności lokalnej gospodarki na możliwe zmiany koniunkturalne czy technologiczne, a także rozwój nowych usług. Ważne jest pobudzenie aktywności gospodarczej i przedsiębiorczości mieszkańców, ograniczanie bezrobocia, dywersyfikacja branż oraz wspieranie lokalnych przedsiębiorstw. Istotne jest stworzenie warunków do pracy i nauki zdalnej, m.in. poprzez umożliwienie dostępu do szerokopasmowego Internetu na obszarze całej gminy. Przy tak szybkim rozwoju cyfrowym muszą być podjęte działania w zakresie

podniesienia kompetencji cyfrowych mieszkańców, rozwoju e-usług publicznych oraz działań uświadamiających zagrożenia płynące z cyberprzestrzeni.

Do osiągnięcia celu strategicznego 2. *Wysoki poziom kapitału społecznego* założono realizację dwóch celów operacyjnych: 2.1. *Stworzenie oferty rozwoju i rekreacji* i 2.2. *Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej*. Dążenie do ich realizacji ma zapewnić mieszkańcom poprawę jakości ich życia, wzmocnić więzy społeczne oraz odbudować zanikającą tożsamość lokalną. Planując zmiany i rozwój gminy konieczne jest zaangażowania mieszkańców w działania samorządu, ponieważ to właśnie lokalna społeczność najlepiej wie, gdzie w gminie najbardziej potrzebne są zmiany. Otwarcie się władz na mieszkańców pozwoli zbudować lepsze relacje, co wpłynie na lepszą komunikację i pozwoli uniknąć konfliktów społecznych.

Biorąc pod uwagę zanikające więzi społeczne, gmina powinna oferować możliwości ich odbudowania i zachęcać mieszkańców do wspólnego działania na rzecz najbliższego otoczenia. Wzmocnienie więzi społecznych między mieszkańcami i zbudowanie ich tożsamości lokalnej przyczyni się do włączenia społeczno-osobowego zagrożonych wykluczeniem. Gmina podejmując działania wspierające seniorów oraz osoby z niepełnosprawnościami nie tylko włączy ich do aktywnego życia społecznego, ale również swoimi działaniami zachęci pozostałych mieszkańców do zaangażowania się w życie osób zagrożonych wykluczeniem.

Dla celu strategicznego 3. *Ład przestrzenny i wysokiej jakości środowisko* założono realizację dwóch celów operacyjnych 3.1. *Ochrona i poprawa jakości środowiska* oraz 3.2. *Stworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych*. Działania podjęte w ramach ww. celów mają wpłynąć na ochronę środowiska, zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców, rozwój infrastruktury komunalnej, a także poprawę funkcjonalności i estetyki przestrzeni publicznej.

Przyjazna i bezpieczna przestrzeń wpływa pozytywnie na odbiór gminy przez jej mieszkańców i podnosi ich jakość życia. Z tego względu ważne jest podjęcie działań mających na celu dostosowanie przestrzeni gminy do potrzeb pieszych, w tym rodzin z dziećmi, osób starszych i z niepełnosprawnościami. Warto wprowadzić rozwiązania zwiększające bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów. Polityka przestrzenna gminy powinna być prowadzona racjonalnie oraz w oparciu o rzetelny dialog z mieszkańcami. Kształtowana przestrzeń na terenie gminy powinna być estetyczna, inkluzywna, dostosowana do potrzeb mieszkańców i skali otoczenia, stając się miejscem spotkań.

Wpływ na przestrzeń ma również jakość środowiska. Adaptacja do zmian klimatu oraz ochrona środowiska to jedne z priorytetowych zadań strategicznych, a także wyzwań dla samorządu oraz mieszkańców gminy. Należy podjąć szereg powiązanych ze sobą działań. Jednym z nich jest ograniczenie niskiej emisji poprzez zmniejszenie zapotrzebowania na energię

w budynkach: użyteczności publicznej, budynkach podmiotów gospodarczych oraz indywidualnych gospodarstw domowych. Muszą być podjęte działania w celu ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, gospodarowania wodami opadowymi, a także działania na rzecz ograniczenia emisji hałasu. Oprócz zadań inwestycyjnych niezbędna jest edukacja zwiększająca świadomość ekologiczną mieszkańców, budująca ich odpowiedzialność za środowisko naturalne.

Na jakość środowiska oraz życia mieszkańców ma również wpływ infrastruktura komunalna. Należy dążyć do jej efektywnego rozwoju na terenie całej gminy poprzez rozbudowywanie sieci wodno-ściekowej oraz gazowej, a także modernizację tej już istniejącej.

Cele strategiczne i operacyjne, a także kierunki działań zostały wypracowane przez zewnętrznego Wykonawcę dokumentu, w ścisłej współpracy z przedstawicielami samorządu lokalnego oraz mieszkańcami i ich przedstawicielami. Obejmują one wielowymiarowe aspekty funkcjonowania gminy w kontekście społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym. Łącznie są warunkiem realizacji założonej wizji rozwoju Gminy Rzecznów.

4) Czy osiągnięcie celów strategicznych i szczegółowych jest realne?

Niezbędnym warunkiem właściwego planowania strategicznego jest możliwie szeroki udział różnych grup interesariuszy w procesie tworzenia dokumentu strategicznego. Prace nad Strategią oparte były nie tylko o wiedzę i doświadczenia władz lokalnych, pracowników Urzędu Gminy Rzecznów, Radnych Gminy i podmiotu zewnętrznego opracowującego dokument, ale też mieszkańców i ich przedstawicieli. Partycypacyjne podejście daje szansę osiągnięcia zamierzonych celów i urzeczywistnienia założonej wizji.

5) Czy przyjęty zestaw wskaźników monitoringu umożliwi obserwowanie postępu realizacji założonych celów strategicznych?

Określony w projekcie Strategii system monitorowania umożliwi gromadzenie bieżących danych dotyczących postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu założonych celów. Pozwoli również na obserwację rezultatów prowadzonych działań, a w razie potrzeby na wprowadzenie niezbędnych korekt oraz aktualizacji dokumentu. Zakres monitoringu i ewaluacji Strategii wyznaczają określone w niej cele strategiczne, kierunki działań oraz zaplanowane działania i projekty strategiczne. Monitoring Strategii prowadzony będzie w zakresie finansowym oraz rzeczowym. W każdym projekcie strategicznym określono cel strategiczny, w który ten projekt się wpisuje oraz wskaźniki produktu i rezultatu. Dodatkowo określono wskaźniki mierzalności rozwoju gminy.

6) Czy dokonano hierarchizacji i wskazano projekty flagowe?

W dokumencie wskazano plan operacyjny, na który składają się: wizja, misja, trzy cele strategiczne i dla każdego z nich po dwa cele operacyjne, a dla tych z kolei kierunki działań (łącznie 12 kierunków działań), w ramach których zdefiniowane zostały kluczowe do realizacji działania. Działania są przedstawione w sposób ogólny. W drodze hierarchizacji wyodrębniono z działań 4 projekty strategiczne (flagowe), które są kluczowe do osiągnięcia założeń, najważniejsze i najpilniejsze do realizacji na obszarze gminy we wskazanym okresie – przedstawiono dla nich ramy finansowe oraz plan finansowania.

7) Czy dokument jest czytelny i zachowana została jego logika? Czy opracowany został w sposób zrozumiały i dostępny?

Tak, dokument jest czytelny, jego struktura została w sposób logiczny i czytelny podzielona na rozdziały i podrozdziały, osobno przedstawiono część wprowadzającą, wnioski z Diagnozy, część programową, wymiar przestrzenny polityki rozwoju, system realizacji Strategii, mechanizmy włączenia mieszkańców w proces przygotowania, realizacji i oceny Strategii oraz podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Dokument sporządzony został czcionką bezszeryfową, odpowiednio dużą (rozmiar 12 pkt – poza tabelami), między akapitami zachowano odpowiednie odstępy, każdy główny rozdział rozpoczyna się od nowej strony.

3. Weryfikacja założeń Strategii wobec zapisów dokumentów wyższego rzędu

Strategia rozwoju odnosząc się w swych założeniach (celach strategicznych, celach operacyjnych i kierunkach działań) do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na obszarze gminy, uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju jednostki), a także dokumentów wyższego szczebla, regulujących działania w przedmiotowym obszarze. W związku z tym komplementarność z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji Strategii.

Oceny spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu dokonano bezpośrednio w dokumencie. Ocena ta odnosiła się do następujących dokumentów:

1) Na szczeblu międzynarodowym i krajowym:

- *Umowa Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021–2027 w Polsce;*
- *Agenda 2030 na rzecz Zrównoważonego Rozwoju;*
- *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;*
- *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030;*
- *Polityka Ekologiczna Państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej;*
- *Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030;*
- *Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030;*
- *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły;*
- *Aktualizacja Programu Wodno-Środowiskowego Kraju;*
- *Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły*
- *Aktualizacja Programu Wodno-Środowiskowego Kraju;*
- *Plan przeciwdziałania skutkom suszy.*

2) Na szczeblu regionalnym:

- *Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze;*
- *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego;*
- *Regionalny Plan Transportowy Województwa Mazowieckiego w perspektywie do 2030 roku.*

Dodatkowo w dokumencie dokonano oceny spójności z najważniejszymi dokumentami planistycznymi na poziomie ponadlokalnym i lokalnym: *Strategią Rozwoju Powiatu Lipskiego na lata 2021–2030, Programem Ochrony Środowiska dla Gminy Rzecznów na lata 2016–2019*

*z perspektywą do roku 2023 oraz Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania
Przestrzennego Gminy Rzecznów.*

Sprawdzenie zgodności założeń Strategii z dokumentami wyższego rzędu wykazało pełne powiązanie z tymi dokumentami, a część założonych w Strategii celów bezpośrednio przyczyni się do realizacji założeń opracowań regionalnych i krajowych.

Podsumowanie

Strategia Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030 oraz przeprowadzony proces jej tworzenia spełniają wszystkie podstawowe kryteria ewaluacyjne. Dokument został przygotowany przy współpracy podmiotu zewnętrznego, przedstawicieli władz lokalnych, pracowników instytucji publicznych oraz mieszkańców i ich przedstawicieli. Interesariusze mogli wyrażać swoje potrzeby, opinie i uwagi w badaniu ankietowym, podczas spotkań oraz w procesie konsultacji społecznych. Z związku z tym należy stwierdzić, że dokument stanowi odpowiedź na oczekiwania i potrzeby miejscowej społeczności.

Nie odnotowano uchybień proceduralnych, dokument powstał zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz rekomendacjami Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, zawartymi w opracowaniu *Strategia Rozwoju Gminy. Poradnik praktyczny*. Zapewniono możliwie najwyższy udział mieszkańców gminy i ich przedstawicieli w tworzeniu dokumentu.

W systemie realizacji Strategii można zauważyć podejście horyzontalne, tzn. cele operacyjne dotyczą kilku sfer, z tego też względu niektóre projekty przewidziane są do realizacji w ramach interdyscyplinarnej współpracy kilku podmiotów. Strategia uwzględnia wszystkie elementy wynikające z *Ustawy z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw* (Dz. U. z 2020 r., poz. 1378 z późn. zm.), w tym w szczególności zawiera opis OSI wojewódzkich i lokalnych, model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.

Mając na uwadze powyższe – uznaje się, że zadania i projekty przewidziane do realizacji w ramach Strategii przyniosą zakładane efekty przy użyciu dedykowanych im instrumentów i zasobów. Założenia są trafne i spójne, a cele odpowiadają na zdiagnozowane problemy, potencjały i wyzwania rozwojowe.

Spis tabel

Tabela 1 Zestawienie fiszek projektowych ze sposobem uwzględnienia w projekcie Strategii....	6
Tabela 2 Rejestr zgłoszonych uwag do projektu Strategii Rozwoju Gminy Rzecznów na lata 2023–2030	8
Tabela 3 Analiza SWOT Gminy Rzecznów	11